

Valoració sobre el document definitiu "Instrucció per a la garantia del dret a l'aigua en situacions de risc d'exclusió residencial"

VALORACIÓ DEL GRUP DHA SOBRE EL DOCUMENT

"Instrucció per a la garantia del dret a l'aigua en situacions de risc d'exclusió residencial"

Aquesta Instrucció és un protocol, treballat de forma conjunta entre diferents serveis de l'ajuntament i el grup DHA, que té com a objectiu facilitar l'accés als comptadors socials d'emergència per a habitatges d'ocupació a precari per part d'unitats de convivència que es trobin en situació de risc d'exclusió residencial.

Per situar-nos, cal fer una mirada enrere i apuntar que Terrassa ja disposava d'una anterior Instrucció aprovada pel Ple municipal al desembre del 2016.

Aquesta Instrucció, a la pràctica, va resultar ineficaç per resoldre les peticions que es presentaven i el resultat va ser que només es van arribar a instal·lar 33 comptadors, els quals es van retirar als pocs mesos.

Ja en el primer Plenari de l'OAT, març del 2019, l'APE (Aliança contra la pobresa energètica) va denunciar que la instrucció (2016) no estava resolent els problemes de manca d'accés a l'aigua, i que s'estaven denegant totes les peticions que es presentaven.

Per tant, per part del grup DHA va quedar molt clar que aquest havia de ser un dels nostres primers objectius a treballar amb l'ajuntament.

Hem de dir que aquest ha estat un procés de treball llarg i força lent que es va iniciar al primer trimestre del 2020 amb una proposta d'Instrucció per part del grup DHA. La situació anòmla que vam viure a continuació, determinada per la Covid19, va obligar a tractar el tema des de la urgència que es requeria per donar sortida a les llars que es trobaven sense accés a l'aigua, fet que es va traduir amb un Informe d'Incoació que va permetre la instal·lació de 39 comptadors d'emergència.

Què aporta la nova Instrucció?

La Instrucció, sobre el paper, és l'instrument que ha de garantir l'accés a l'aigua per a totes les persones que es troben vivint en precari en un habitatge del qual no en tenen la titularitat, per tant el seu objectiu és que ningú quedi exclòs d'aquest accés per raons econòmiques i/o administratives. Però, això que sembla tan obvi, per tal que esdevingui realment una eina útil, i eficaç, caldrà treballar-ho a consciència i donar-li el màxim de difusió per aconseguir que arribi la informació a les persones i col·lectius que se n'han de beneficiar.

Què hem proposat? Què hem aconseguit com a grup DHA?

Durant aquest llarg període de temps que va:

- Des de la primera proposta que nosaltres vam presentar (març 2020)
- La resposta que vam rebre de l'administració (febrer 2021)
- Recepció de la proposta encara no definitiva (novembre 2021)
- I la més recent i, pel que sembla, definitiva (febrer 2022), ha passat un any i onze mesos.

Valoració sobre el document definitiu "Instrucció per a la garantia del dret a l'aigua en situacions de risc d'exclusió residencial"

Entre mig: un anar i venir del document a través de correu electrònic; una única reunió amb personal tècnic de diferents serveis (maig 2021); i una reunió amb la regidora de l'aigua (octubre 2021). Com a resultat, avui podem afirmar que la Instrucció definitiva supera alguns dels esculls que per a nosaltres eren injustificables i que figuraven en els primers esborranys d'Instrucció i que, per altra banda, n'incorpora d'altres que milloren la mateixa i que són fruit de la nostra insistència i perseverança.

Què hem proposat?

Hem de dir que nosaltres partíem d'una mirada força diferent de la de l'administració que es podria concretar en:

- El respecte envers els col·lectius a qui va adreçada.
Incidint en la necessitat de no estigmatitzar ni criminalitzar les persones que per raons econòmiques i socials s'han vist abocades a l'ocupació i, en la majoria dels casos, a accedir a l'aigua de forma irregular.
O sigui, no partir de la desconfiança alhora de redactar la Instrucció, sinó del respecte i de l'oportunitat que ens ofereix com a mecanisme antidiscriminatori i regulador de l'accés a l'aigua.
- La necessitat d'establir un protocol que fos el màxim de desburocratitzat, fugir dels laberints burocràtics i introduir tràmits i circuits simplificats, i el menys complexos possible.
- Que els requisits fossin els mínims (RER; empadronament)
- Que s'establís un tràmit d'urgència per als casos d'emergència hídrica o d'especial vulnerabilitat.
- Que el cost del comptador no actués com a condició per accedir-hi (sota la premissa de: qui el pugui pagar el pagarà, i qui no, caldrà establir fórmules per al seu accés).
- I una consideració última però no per això menys important: el comptador no només és la garantia per exercir el dret a l'aigua, sinó també la garantia per evitar el frau. Si no, seguirem abocant les famílies a la pràctica d'accedir a l'aigua de forma irregular. En aquest punt, cal afegir que actualment existeixen 460 llars a Terrassa que estan accedint a l'aigua de forma irregular i que compten amb el vist-i-plau d'Ofimape (*Informe "Indicadors socials de l'aigua/2019"*), per tant, es fa imprescindible començar a endreçar aquest tema, al marge de totes les justificacions que ho emparen.
- I relacionat amb això, afegir el deure de Taigua, com a empresa pública, d'exercir el control de la despesa.

Valoració sobre el document definitiu "Instrucció per a la garantia del dret a l'aigua en situacions de risc d'exclusió residencial"

Es partia de cinc requisits inicials (veure a continuació) que s'han reduït a dos amb la Instrucció definitiva

- 1 - Trobar-se en RER (Risc d'Exclusió Residencial)
- 2 - Un temps d'empadronament mínim de 3 anys
- 3 - Informe de "Bona convivència"
- 4 - Propietat: Gran Tenidor
- 5 - Que provenguin d'un procés de pèrdua d'habitatge per dificultats en el pagament o que tinguin un historial habitacional en el Municipi.

Quins han estat els nostres arguments per reduir a dos els requisits?

- Empadronament: es va començar considerant 3 anys d'empadronament mínim; després 1 any, a continuació l'exigència d'un concepte molt subjectiu com era el demostrar que hi havia arrelament al municipi.

Finalment, s'ha simplificat amb què la persona sol·licitant estigui empadronada al domicili on s'ha d'instal·lar el comptador.

- Informe de Bona convivència: Els primers esborranys que presentava l'administració, deia: "Que durant el temps d'ocupació hagin tingut una bona convivència amb l'entorn. En aquest sentit, l'Ajuntament tindrà en compte possibles denúncies policials o intervencions del servei de mediació de comunitats".

Aquest va ser un dels temes més polèmics. Com a grup DHA diferíem en què sortís aquest terme com a requisit per accedir al comptador. Sabem que són col·lectius estigmatitzats i que, en alguns casos, pot existir certa subjectivitat per part del veïnatge.

Proposàvem que si hi havia situacions que podien considerar-se de mala convivència es resolguessin a través de mediació, però mai castigant a no tenir aigua. La instal·lació de comptador d'aigua s'ha de veure com una solució a aquests possibles conflictes, i no a l'inrevés.

Finalment, per blindar possibles casos on hi podien existir problemes considerats greus per a l'administració, el concepte de bona convivència ha sortit dels requisits però es manté com a motiu de denegació.

- Que l'habitatge ocupat sigui propietat d'un gran tenidor. Instal·lar un comptador d'emergència no predisposava res al respecte de la tinença de l'habitatge, per tant, la propietat sempre tindria l'opció de recuperar-la, si fos el cas. A més, incloent el terme "sens perjudici de tercers..", aquest problema quedava resolt, ja que la propietat sempre podria recórrer-ho.
- Que provenguin d'un procés de pèrdua d'habitatge per dificultats en el pagament o que tinguin un historial habitacional en el Municipi. Aquest requisit suposava partir de la confusió que el subministrament de l'aigua és el mateix que el de l'habitatge que és un bé deficitari i en mans d'un mercat financer.

Valoració sobre el document definitiu "Instrucció per a la garantia del dret a l'aigua en situacions de risc d'exclusió residencial"

A la Instrucció definitiva els requisits han quedat reduïts a dos:

- Estar empadronat al domicili on s'ha d'instal·lar el comptador
- Tenir la condició de RER (segons Llei 24/2015)

Què trobem que falla en la Instrucció definitiva?

1-Un excés de burocràcia i manca de terminis: Com dèiem: El grup DHA sempre hem insistit en la necessitat d'establir uns tràmits que fossin el màxim de simplificats i el menys complexos possible. La Instrucció incorpora un tràmit que ha de passar per cinc serveis amb els seus corresponents informes i sense especificar cap termini de resolució per part de l'administració, ni en el cas de les sol·licituds pel procediment ordinari ni en els casos considerats dins del procediment d'urgència.

La nostra proposta ha estat fixar un termini de 30 dies per als casos ordinaris i de 48 hores per als casos urgents, tal com ja figurava en les anteriors propostes d'Instrucció i com es va comentar al Plenari del mes d'octubre, on a petició d'un membre del Plenari es demanava que el tràmit d'urgència fos de 24 hores.

2- En els casos considerats com a procediment d'urgència, no s'ha tingut en compte aquesta casuística: No disposar d'aigua corrent a l'habitatge (ni de forma irregular). Això vol dir que no és el mateix regularitzar, amb la instal·lació del comptador, l'accés a l'aigua en un habitatge on d'entrada ja es disposa d'aigua (punxada) i, per tant, el procediment ha de ser pel tràmit ordinari que fer-ho en aquells casos on l'únic accés a l'aigua és recurrent a les fonts d'aigua pública o a través de la solidaritat veïnal.

3- Incorpora un nou concepte: Condicions dels habitatges: En aquest nou apartat es determinen tres requisits que podran ser motiu de denegació. El tercer especifica que l'escomesa i la instal·lació interior de l'aigua han de trobar-se en bon estat.

Entenem el fet d'incorporar aquest requisit, però el que no compartim és que es resolgui denegant la petició si la instal·lació interior d'aigua no està en bon estat, i es determina l'obligació de presentar el butlletí de l'instal·lador però sense oferir cap assessorament, ni ajut per sufragar el seu cost. Aquí, ens trobarem en un possible atzucac: quin instal·lador lliurarà un butlletí en un habitatge ocupat?

En aquest punt, proposem estudiar possibles col·laboracions amb professionals del sector com pot ser el Gremi d'Instal·ladors i/o altres entitats competents per trobar la millor solució, i evitar que es continuï accedint de forma irregular a l'aigua per part de les llars afectades.

Valoració sobre el document definitiu "Instrucció per a la garantia del dret a l'aigua en situacions de risc d'exclusió residencial"

Conclusions

El grup DHA entenem que la veritable feina per a l'aplicació de la Instrucció comença ara, a partir de la seva aprovació. Per tant, la situació, ens obliga a marcar-nos objectius comuns i terminis consensuats per fer efectiva la seva implantació i que esdevingui una eina útil com dèiem al inici.

Caldrà comptar amb un pla estratègic per a la seva implantació. Elaborar uns protocols d'actuació que es revisin periòdicament. I, sobretot, la Instrucció necessitarà disposar de recursos econòmics. En aquest sentit, considerem prioritària la creació d'un Fons Social de Solidaritat de Taigua, tal com s'inclou a la Instrucció, tot i que, en aquesta, se'n fa referència com una possibilitat però sense concretar-se com una acció a realitzar de forma clara i definida.

A nivell pràctic, ens preguntem quins seran els primers passos? S'actuarà d'ofici en els 460 habitatge que accedeixen a l'aigua de forma irregular amb la conformitat d'Ofimape?

Es comptarà amb entitats com Creu Roja, Caritas, o altres per fer-ne difusió i donar-la a conèixer als col·lectius afectats?

I ja per acabar, el grup DHA volem posar en valor el treball comú realitzat juntament amb les persones de l'administració. Han estat moltes les que hi hem treballat i els esforços emprats. Tot i així, es fa necessari que de l'experiència d'aquest procés de treball compartit en traiem conclusions. Sens dubte, hem de valorar els aspectes positius com també hem de reflexionar conjuntament sobre tot allò que és susceptible de ser millorat per poder avançar i consolidar aquesta nova forma de treball coproductiu i aquest nou trajecte que estem recorrent a tres bandes: administració, empresa pública i ciutadania organitzada en el marc de l'OAT. Un trajecte que se sustenta en uns nous pilars encara en construcció que haurien de ser la base d'una veritable democràcia horitzontal.